



Kents funderingar

KENT OLSSON

Året är 1982 och jag är tolv år. Det är året då man går femte klass. Näst sista året på Sollerö Skola.

Kojan

Det är en av dom där första riktiga vårdagarna då solen verkligen värmer och den sista snön i dom stora snöhögarna utanför kommunalhuset har tinat bort och försvunnit. Kring päronträdet på gräsplanen uppe på "Båkkam" har marken börjat bli grön igen efter den långa vintern och doften av bränt gräs ligger som en osynlig dimma över hela bygden. Röken syns inte men den finns där. Björkarna har små musöron, som min Farmor brukade säga om löven så här års. Vid sidan av Skopubehuset har tyngden av löven redan tyngt ner en gren, som hänger i huvudhöjd. En gren som man cyklade rakt på, så att löven piskade en i ansiktet när man skulle vara lite tuffare. Rönnbärsträden utanför Sparbanken vid parkeringarna har även dom börjat leva igen.

Min Kusin Anders, som är jämngammal med mig, och jag svänger in och parkerar våra cyklar utanför Johnsons Hemslöjd. Jag drar i det fyrkantiga handtaget och öppnar den stora glasdörren till entrén och den lilla mässingsklockan plingar. Hemslöjden var en väldigt speciell

plats. Dels var det den enda affären på Sollerön där det var riktigt fint och där man kunde köpa dyra handgjorda saker, dels jobbade vår Farmor Karin där och så luktade det *emgart* och textil i butiken. Exklusivt helt enkelt. Innanför dörren hälsar en av ägarna Hasse Johnsson på oss, när vi går in och svänger höger in i korridoren. Det plingar i klockan igen bakom oss när dörren går igen.

Inne i vävsalen sitter Farmor med ryggen emot oss och arbetar. Vi står bredvid varandra och ser på hur hon kastar skytteln med tråden mellan händerna och slår i vävstolen, trampar och nynnär något. Solen skiner in genom fönstren som skuggar sig mot golvet. Det är ljust i rummet och det hörs ett svagt radioskval ifrån en liten transistor, som står i fönstret. Hon vänder sig om, ler och säger "Nämän, e ä ir ä. I såg int id". Nä, hur skulle du kunna gjort det säger Anders och ler mot henne. Vi går in och sätter oss på varsin stol vid det vi kallade för vevbordet. Vi brukade hälsa på Farmor ibland och vi visste ju att om vi hjälpte henne att veva vävtråd på spolar så kunde vi få pengar. Vi turas om att veva och Farmor lade fram dom färger av garn som behövdes. När man är 12 år och det gäller pengar vevar man så fort man någonsin kan. Sju olika kulörer var klara på nolltid. Farmor går längst ned i rummet där och tar upp väskan. Hon öppnar "punungdjen" och sträcker fram ett mynt. "Jän få ir je silverfem å del upå" Fem kronor. Det var bra betalt det, tyckte vi. Vi tackade och gick.

Utanför blev vi sittande på våra cyklar. Skulle vi åka till *Pennbudi* och köpa smågodis eller skulle vi gå in till Margit i *Njuttbudi* och köpa tuggummi för hela slanten? Vi trampar sakta, så där sakta som man trampar när man inte vet vart man ska och är nära att tippa. Minuten senare tar vi dom tre stegen upp på trappan och öppnar dörren med det stora trähandtaget och kliver in på Ica. Det grå och rödrutiga golvet knakar när vi svänger vänster och går runt den enda mittenhyllan i affären. Margit kommer ut ifrån bakrummen och möter oss. Hon har stora glasögon med mörka bågar, en lång brun rock och en liten vit mössa på sig. "Jenka", sa Anders och lade upp femman på plåt-disken. Det knäppte till och hon slog in den i kassaapparaten som var gigantisk stor. Det plingade till och kassalådan kom ut. Hon lade i myntet och sträckte sig sedan efter burkarna med tuggummi. 40 öre styck. Mint och smultronsmak valde vi och för varje tuggummi vi tog



Njuttbudi. Vykort - Solfoto.se

så frågade vi; "hur mycket har vi kvar nu?" och så tog vi ett till och ställde samma fråga igen. Om det blev ojämnt antal och pengarna inte räckte så brukade vi få ett extra gratis så att vi fick lika många.

Anders var på den här tiden en kille som var lite kortare än jag var och jag var nog något kortare än dom flesta tolvåringarna. Anders hade jeans med oljefläckar på, träsor och en ljusblå tunnare jacka. Oljefläckarna berodde på att han ägde en minimoped. Ett fordon som stod i lidret hos Farmor. Vi brukade turas om att köra på gräsmattan. Runt, runt. Av någon anledning störde mopedens Farmors TV och om vi åkte samtidigt som det var nyheter och aktuellt på TV, så brukade hon öppna ytterdörren och vråla: "Ständjäv donda. I duvint sjå nyeter". När vi inte gjorde det så kom hon ut igen och humöret var på väg att brista, när hon skrek: "Nä ä e då bar roli a id då ä bärrär i assolä". Farmor blev aldrig arg. Möjligen lite irriterad. Anders hår var halvlångt och hans lugg var ovanligt lång. En lugg som han hela tiden försökte blåsa undan med munnen, när den hängde mitt i synfältet och det gjorde den hela tiden.

Jag hade kort hår eftersom min Mamma Irene klippte mig. Helst av allt hade jag velat ha långt hår. Minst lika långt som min kusin eller som killarna i rockgruppen "Sweet". Det tyckte inte min Mor så det fick bli senare.

Jag hade gul täckjacka med muddar, bruna manchesterjeans och gymnastikskor. Mössan hade jag stoppat i en av fickorna på jackan. Att ha mössa på sig när det var så här varmt var bara töntigt.

Med så mycket tuggummi i munnen att det knappt gick att stänga käften trampade vi upp farten till max och svängde ut på vägen mot *Kopän*. Jag svängde in höger in mot skolan. Över skolgården i full fart och vid stora ingången bromsade jag och lade cykeln mot trappstegen. Anders kom tätt efter och gjorde samma sak.

Vi tuggade så det gjorde ont i käkarna och tävlade om vem som kunde blåsa den största bubblan. Vi balanserade på dräneringsfundamenten bredvid trappan. Jackorna hade vi tagit av oss och lagt på trappan. Ovanför mittningången på skolan, på väggen satt skolklockan. Anders stamklättrade upp och hävde sig upp på det lilla taket. Klockan var 13:15 men blev snabbt 15:45, 18:00, 12:00. Anders kunde helt enkelt inte låta bli. Sedan klättrade han ned igen. Han hade ställt om skoltiden. Kanske det värsta bus som någonsin gjorts på Sollerön vid den här tiden.

Alla vi barn hade ju någon gång försökt att bräcka varandra och se vem som kunde klättra högst på någon av kyrkstegarna. Det var jätte-



Kyrkan med stegarna. Foto: Torbjörn Nääs

läskigt och jag hade aldrig kommit längre än halva stegen. Även om jag sagt att jag till och med en gång klättrat upp och snurrat på kyrktuppen. Jag var i själva verket livrädd för höjder. Samma tävling var det ofta om vem som kunde ta sig högst upp i masten bredvid brandstationen. Det var för högt. Att man inte gillade höjder erkände man aldrig utan man skyllde på något istället, som jag har så ont i foten eller jag vete fan vad jag gjort med handen helt plötsligt.

Det gick mycket lättare att klättra upp på taket ovanför stora entrén på skolan. Det satt metallfästen för stuprännan som gjorde det nästan för enkelt att ta sig upp. Vi låg bredvid varandra på taket och tittade uppemot tegelpannorna på skolmatsalen. Vi fick syn på något spännande där uppe.

Det gick att gå rakt upp med stora väggen som stöd och sedan fick man balansera på taknocken för att komma fram till skorstenen. Pannorna var stekheta av solen. Vi fick krypa försiktigt sista biten. Bredvid skorstenen fanns en taklucka i plåt. Om någon kom på oss skulle vi helt säkert hamna i fängelse, minns jag att jag tänkte, när jag på någon meters avstånd höll utkik över skolgården ifall någon vuxen skulle komma. Anders öppnade luckan och försvann ner i taket. Jag skyndade efter och klättrade ner jag med. Jag stängde luckan efter mig som på en ubåt liggande på mage.

Det var helt tyst i vindsutrymmet och det luktade sågspån och trä. Det var som en stig i mitten av allt spån gjord av plankor. Vi gick längst in och satte oss ned. Hemligare koja än så här går inte att få så vi till varandra och jag njöt verkligen av spänningen och glädjen över att ha hittat det perfekta stället. En färdigbyggd koja som ingen annan skulle få veta om. Detta skulle bli vår egen plats.

Plötsligt hörde vi Vaktmästare Milå Axels bestämda röst. Vi ålade oss fram till väggen och där takstolarna stack upp gick det att se mellan springorna. Han stod med sin blåa gubbcykel som hade sadeln höjd till max och tittade på klockan på väggen. Sedan tittade han på sin klocka på armen.

Axel var en lång barsk farbror med glimten i ögat som jag känt sedan jag var liten, eller när jag var mindre som man sa då. Han och hans fru Rönne bodde på samma väg som oss. Han hade kört skolbussen



Sollerö skola. Foto: Torbjörn Nääs

redan när jag gick i ettan eftersom vi fick gå första klass i Vinäs. En ljusblå Ford transitbuss som hämtade upp sjuåringarna på Sollerön utanför dörren där vi stod med våra skolväskor på rad och väntade och om vi inte stod på rad fick vi inte åka med. Det hade vi säkert fått men det fanns ingen unge som ens vågade försöka utmana ödet för på den tiden var det dom vuxna som bestämde, vissa mer än andra.

Axel fällde ut stödet på cykeln med ena foten och gick uppåt mot stora trappan med svängande armar. Han rätade upp sin gråa keps med handen och där blev han stående igen och tittade betänkligt på våra cyklar och jackor som låg där. Han stod nästan rakt nedanför oss och vi höll andan så att han inte skulle höra oss. Sedan gick han mot den stora tallen bredvid kullen och svängde ner ut på gräsmattan. Spänningen var så hög som den bara kunde bli. Vi log mot varandra, jag böjde tårna i mina gympadojor och det kändes som kramp i skinkorna av njutbar nervositet. Vi ställde oss upp och smög som indianer över mittgången till andra sidan. Han syntes inte till, men det hördes röster. Axel stod ute på vägen och pratade med någon. Sedan gick han förbi träslöjdssalen och försvann mellan skolan och den stora vedboden.

Vi pratade om alla saker vi skulle ta dit. Någon dyna att sitta på, kex, några tidningar och en ficklampa. Jag minns att vi sa att vi aldrig skulle använda levande ljus där. Vi var kloka ungar, fast det visste ju inte Axel. Det skulle egentligen inte ha gjort ett enda dugg om vi fått vara där med tillåtelse. En sådan fantastisk plats som ingen använde, helt orörd. Vi hade helt glömt bort att vi befann oss högt uppe under ett tak på en vind. Det skramlade till och när vi tittade ut såg vi hur Vaktmästaren i rullfart svängde höger och försvann bakom gymnastiksalen mot Prästgården. Vi väntade en liten stund och öppnade sedan ubåtsluckan och med det starka solljuset bländande tog vi samma väg tillbaka; förbi skorstenen och fram till stora väggen på skolan via takpannorna. Ner på entrétaken, stuprännan och ner på trappan igen. Den vägen tog vi många gånger, men efter att vi slutat klass sex och börjat sjuan i Mora på Strandens skola, glömdes kojan bort i myllret av pubertet, snusring i fickan och gäddfiske i Sundet.

Vi åkte förresten dit för att ha ställt om skolklockan. Det var någon som sett oss på skolgården och Anders på mittentaket och det blev ett kort förhör med rektor Gunnar Hållbus och Mamma på Sollerö skola. Jag fick en dags utgångsförbud som straff, trots att det var Anders som gjort hysset. Fast det var så det fungerade på den tiden. Vi var barn som alltid var ute och lekte oavsett väder. Vi cyklade, var i skogen, spelade fotboll. Vi gjorde saker tillsammans och gjorde vi något dumt och blev upptäckta gjorde vi även det tillsammans.

Nuförtiden ser man nästan aldrig barn som är över sju år som är ute och leker.

En gång stod det en ångvält inne på Solleröparken. Det höll på att läggas ny asfalt på ishockeyplan och Anders och jag hittade nycklarna till djävulsmaskinen under mattan. Men det är en annan historia.

Kent Olsson